

ILUZIA FERICIRII SUB LUPA LUCIDITĂȚII

STEUA FĂRĂ NUME de Mihail Sebastian ● **TEATRUL NAȚIONAL DIN BUCUREȘTI** ● Data reprezentației: 3 iunie 1994 ● Regia și versiunea scenică: Alexa Visarion ● Decorul: Viorica Petrovici ● Costumele: Doina Levința ● Muzica: Anton Șuteu ● Distribuția: Claudiu Bleonț (Profesorul), Carmen Galin (Necunoscuta), Costel Constantin (Grig), Valentin Uritescu (Udrea), Cerasela Stan (Domnișoara Cucu), Bogdan Mușatescu (Șeful de gară), Raluca Penu (O elevă), Mircea Cojan (Ichim), Dragoș Ionescu (Conducătorul).

La 50 de ani de la data premierei absolute (1 martie 1944), **Steaua fără nume** de Mihail Sebastian reapare în viața noastră teatrală pe afișul „primei scene a țării”. Este, fără îndoială, un act de cultură ce demonstrează o concepție și o strategie repertorială, demne de toată lauda.

Numai că, în teatru, simpla „înscrisiere” pe afiș nu-nseamnă mare lucru. Nu știu cât de încântați am fi fost dacă ni s-ar fi oferit o „restituire” dramaturgică, o „fidelă” lectură regizorală, un „omagi” adus autorului ș.a.m.d. Din fericire, nu ni s-a arătat o piesă moartă, ci un spectacol viu. Care, abia astfel, dovedește prețuirea autorului și a operei sale, nu altfel decât repunând-o în discuție, reanalizând-o prin prisma sensibilității contemporane, raportând-o la o problematică esențializată. Cea a fericirii, a iluziei fericirii, întezărite pentru o clipă prin dragoste, dincolo de orice condiționări

terestre. E locul unde piesa lui Sebastian se întâlnește cu **Surorile** lui Cehov, ajungerea „la Moscova” fiind la fel de iluzorie – și ridicolă ca „soluție”! – ca și rămânerea Monei în prăpăditul orășel de provincie al lui Miroiu. Nu amănuntele contează, ci zona problematică, privită cu o luciditate demnă de un Camil Petrescu, pentru a ne întoarce în perimetrul spiritualității noastre interbelice. Sub lupa acestei lucidități a spectacolului, creat de Alexa Visarion pentru spectatorul debusolat al acestui sfârșit de secol și de mileniu, comedia „lirică” a lui Sebastian se transformă într-o comedie amară, cu haz suculent dar cinic, câtă vreme cele mai înălțătoare porniri și sentimente umane nu sunt decât iluzorii, ridicole tocmai prin „sinceritatea” lor, ascunzându-se de realitate ca struțul.

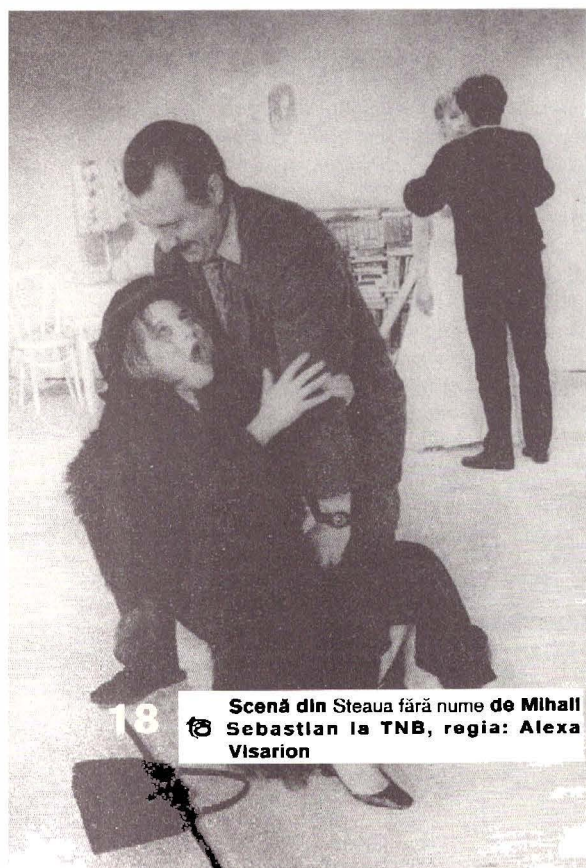
Succesiunea cronologică din „story”-ul piesei lui Sebastian e înlocuită de un mult mai alert și dinamic montaj de tip cinematografic, cu flash-back-uri și racursuri în timp, pe care versiunea scenică ni-l propune, mizând tocmai pe incitarea capacității de reflecție a spectatorului, aptă să ia convenția ca atare și să-i accepte cu ușurință limbajul, pentru a ajunge la semnificație. Drumul va fi delectabil, presărat din belșug cu accente de un comic irezistibil – chiar și cu unele „împăstări” poate prea abundente –, vădind însă, permanent, raportarea la subiectul adus în discuție. Nu (numai) lumea lui Sebastian, ci (și) lumea noastră e o lume a trucurilor sentimentale, a deriziunii de care nu suntem conștienți atunci când am vrea să ne depășim propriile limite, cele care ne aduc cu brutalitate pe pământ, tocmai pentru că ne-am permis să le ignorăm existența. În fața unei disperări neputincioase, al cărei ecou nu poate fi decât un imens hohot de râs, singura soluție – aproape „ionesciană”, dar deloc consolatoare – pare a fi cea a lucidității. Caracterul sentențios al acestei decodări nu umbrește însă **viul** spectacolului. În extraordinara vitalitate a personajelor, contrazicându-le „lirismul” tradițional, stă cheia originalității și a succesului acestei montări, șocantă încă de la distribuție. Cine i-ar fi văzut, azi, pe Claudiu Bleonț în Miroiu și, mai ales, pe Carmen Galin în Mona? Poate că nimeni, cu excepția lui Alexa Visarion. Tocmai pentru că „nepotrivirea” lor era izbitoare, deci cu atât mai „potrivită” intențiilor spectacolului. Plăpânda făptură a lui Miroiu–Claudiu Bleonț, o mână de om, arde la focul proprii pasiuni de descoperitor al „stelei fără nume” pe care crede a o vedea pentru o clipă în Mona, alături, cu și stăcau,

la o mare distanță față de el. Căci Mona–Carmen Galin nu mai e o copilă quasi-neștiutoare, ci o femeie matură căreia îi place (și care știe că-i stă bine) să se copilărească, așa cum o va face și cu Miroiu, neînțelegând însă mai nimic din ceea ce se întâmplă cu el, și chiar cu ea însăși. E un animal de lux, o femeie „camilpetresciană”, ce se va întoarce la viața-i de huzur și lene după o noapte de „beție stelară” pentru care Grig (Costel Constantin) nici măcar nu poate fi gelos. Actrița are un farmec special și pare înconjurată de o aură protectoare, în interiorul căreia se pot petrece oricând minuni transformaționiste, ceea ce face întru totul explicabilă „confuzia” lui Miroiu. Așa cum Miroiu trăiește „de-a steaua”, ea se joacă „de-a viața”. Planurile se intersectează pentru o clipă, dar traiectoria fiecăruia rămâne neschimbată. „Clipa” – și cine n-a trăit-o, măcar o dată? – e figurată mirific, pentru a fi bombardată apoi cu o necruțătoare luciditate. S-alege praful din ea, ca și din noi înșine, redeveniți – de ce nu? – Udrea sau Domnișoara Cucu. Lui Udrea îi dă viață Valentin Uritescu, înscriindu-și în palmares o bijuterie de rol secundar, savuros comic, fără prea multă ostentație. Ea îi prisosește în schimb Cerasela Stan, memorabilă în Domnișoara Cucu, deși parcă mai mult precepuată decât profesoară, în ciuda vestimentației. Remarcabilă, prin nedisimulată-i poftă de viață, apariția Ralucai Penu în rolul Elevei.

În locul decorului, tern, cenușiu al camerei lui Miroiu, Viorica Petrovici ne propune un decor alb, simplu și aerat, așa cum poate îl vede Mona, în contrast cu opulența din care a plecat și în care se va reîntoarce. E același alb din rochia Monei, așa cum o vede, desigur, Miroiu, fascinat de prea căzătoarea stea. Costumele Doinei Levința sunt sugestive, dar cam arată cu degetul.

La premieră, spectacolul a demarat mai greu, până și-a găsit tonul și ritmul. Criza de isterie a lui Miroiu, din final, e mai mult un „final” decât o soluție regizorală incorporată organic întregului. Lucrat cu indiscutabil meșteșug – mi-ar veni să zic „ca pe Broadway”! –, spectacolul place și e sortit unei lungi serii de reprezentații. Drept care și revenirea lui Alexa Visarion în viața noastră teatrală, ca regizor, după o pauză de câțiva ani, merită a fi salutăată ca atare.

VICTOR PARHON

18 **Scenă din Steaua fără nume de Mihail Sebastian la TNB, regia: Alexa Visarion**

foto: Dan Valamariuc